

שהשטר יהא משל המקנה, ובשטר חוב צריך שיהא השטר משל הלוה, שהוא המקנה את שיעבודו למלוה, וליבא, שהרי השטר היה משל הזקן! ופשיטא לגמרא שהקלף היה של הזקן, שאם לא כן, מה העיד רבי יהודה בן בבא. (26)

אלא לאו, משום דאמרינן: אקנויי מקנה לחו הזקן את השטר חוב לבני הכפר הלוויים, לצורך ההלוואה, בקנין גמור, למרות שהוא יודע שהשטר עתיד לחזור אליו. והוא הדין שהאשה מקנה לבעלה את הטבלא לכתוב עליה את הגט, בקנין גמור.

אמר רבא: ומאי קושיא מזקן? דילמא

א-כא זקן שאני, דידע לאקנויי. שהוא חכם, ויודע שאין השטר כשר אלא אם כן הוא שייך ללוויים לגמרי, ולכן הוא גומר בדעתו להקנותו להם בקנין גמור. אבל אשה, אינה יודעת כל כך, ואינה מקנה לבעלה את הגט בקנין גמור, אלא רק בתורת שאילה בעלמא.

אלא, אמר רבא: מהכא נפשוט את הבעיא של רמי בר חמא האם אשה יודעת לאקנויי קנין גמור, או לא:

דתנן במסכת בבא בתרא: **ערב היוצא לאחר**

חיתום שטרות, דהיינו, לאחר שחתמו העדים על שטר החוב, ונתן הלוה למלוה את השטר, הוסיף הערב בכתב ידו, תחת חתימתם, "אני פלוני בן פלוני ערב", גובה המלוה את חובו אך ורק מנכסים בני חורין של הערב, במקרה שהלוה אינו משלם, אבל לא מנכסים משועבדים, דהיינו מקרקעות שמכר הערב לאחר שחתם על הערבות. כי הואיל והעדים לא חתמו על הערבות, אלא הוא חתם אחריהם, אין לדבר קול, ולכן דינו הוא כמלוה על פה, שאינו גובה אלא רק מנכסים בני חורין.

והרי שטר זה, כשחתם עליו הערב, כבר היה ביד המלוה, ואיך משתעבדים נכסים בני חורין של הערב למלוה על ידי שטר זה? והרי השטר צריך להיות של המקנה, דהיינו של הערב, המקנה עתה את שיעבודו, לאחר שכבר יצא השטר מיד הלוה אל המלוה! אלא ודאי, משום שהמלוה מקנה לערב את השטר, לצורך התחייבותו, ואף על פי שהוא עתיד להחזירו מיד.

הרי, שכל אדם יודע להקנות בקנין גמור, גם באופן שהקנאה היא רק זמנית.

אמר רב אשי: מאי קושיא? דילמא גברא שאני, דידע לאקנויי, מה שאין כן אשה.

קול ולכן הוא גובה, ולא מכח השטר. ותירצו, דנראה לגמרא דמסתמא הזקן, כיון שהיה מלוה לכל בני הכפר, גם הם היו עושים לו טובה ונותנים לו במתנה או מוכרים לו שדות, ולפעמים היה הקנין על ידי שטר וגם שטרות אלו היה הוא כותב ואחרים חותמין, תוס' ד"ה וכותב.

ובקצוה"ח ס"ו ס"ו סק"כ תירץ, שכם אם כבר

והקשה אילת השחר, אם כן, מה הוכיחה הגמרא מזקן ומערב? דלמא גם שם כתבו על הקלף, ולא על הטבלא.

26. הקשו התוספות, מה ראייה משטרי הלוואה, שאינם אלא לראיה, והשעבוד נעשה מכח ההלוואה, ואפילו במלוה ע"פ היה גובה ממשעבדי אלא שאין לה קול, ובמלוה בשטר יש

אלא, אמר רב אשי: מהכא נפשוט הבעיא:

דתנן להדיא לקמן בפרקין: **אישה כותבת את גיטה, ומקנה אותו לבעלה, והוא חוזר ונותנו לה לשם גירושין.**

והאיש כותב את שוברו, שטר שנותנת האשה לבעלה כראיה על פרעון הכתובה, יכול הבעל בעצמו לכתוב אותו, ולהקנותו לאשה, (27) והיא מחתימה עליו עדים, ומחזירה לו.

שאינ קיום הגט אלא בחותמיו.

אמר רבא: כתב לה גט, ונתנו ביד עבדו, וכתב לה שטר מתנה עליו, על העבד, שהוא נותנו לה במתנה. קנאתהו את העבד על ידי שטר המתנה שנתן לה הבעל, ומתגרשת בו, בגט שבידו, שהעבד נעשה כחצרה, "וגיטה וחצרה באין לה כאחד", והרי הגיע הגט לחצרה של האשה.

והוינן בה: **ואמאי תועיל נתינת העבד לאשה, כנתינת הגט לחצרה של האשה?**

הרי העבד המהלך, נחשב לגבי קנין חצר, **כחצר מהלכת היא, וחצר מהלכת לא קנה!** שלא אמרו חכמים שחצרו של אדם קונה לו אלא רק בחצר שאינה מהלכת! (28)

וכי תימא, שמא תאמר, שרבא מדבר בעבד שעומד ואינו מהלך, ואז הוא משמש כחצר לענין הגט!

והאמר רבא: כל שאילו מהלך לא קנה — עומד ויושב נמי לא קנה, כי היות והוא ראוי ללכת, הוא אינו דומה לחצר, ולכן אין עליו תורת חצר!

ומסקינן: **והלכתא: ככפות. שהיה העבד כפות, שאינו ראוי ללכת, שאז יש לו תורת חצר.**

הבעלים", ומשמרת לדעתם, אבל "חצר מהלכת", מהלכת היא ומשמרת שלא לדעת הבעלים, ואינה דומה ליד כלל. ר"ן.

והרע"א תירץ דיד אינה מהלכת מהבעלים אלא היד מהלכת עם הבעלים, מה שאין כן חצר שמהלכת מהבעלים. גליון הש"ס ב"מ ט. ב.

ובשם הגר"ח כתבו, שנחלקו בזה הרמב"ם והרשב"א. הרמב"ם כתב, אם נתן גט ביד עבד שלא היה כפות, אינה מגורשת, דחצר מהלכת היא עד שיגיע הגט לידה. והרשב"א הקשה עליו, כיון שלא נתגרשה בשעת קבלת העבד את הגט, מה יועיל שיתן לה אחר כך, הא הוי "טלי גיטך מעל גבי קרקע", וצריך ליטלו ממנה, ולחזור וליתן לה.

ולכן, יש לחקור בכל החסרונות של חצר, כגון חצר מהלכת, ואינה משמרת, האם הם

נשתעבד הלוה מכח ההלוואה, מכל מקום, גם השטר חוב עושה שיעבוד, ושעבוד חל על שעבוד. ונפקא מינה לגבי מכירת שטרות, שאי אפשר למכור שטר ראייה, אלא רק שטר קנין. ומה שאפשר למכור שט"ח, הוא משום שגם הוא עושה שעבוד. ולכן מקשה הגמרא דזימנין היה הזקן מוכר את השט"ח, ואם לא היה עליו דין "ספר מקנה", לא היתה חלה המכירה, דהרי הוא כשטר ראייה בעלמא.

27. כך כתב רש"י. וכתב הרשב"א דלא דוקא נקט רש"י. שהרי השובר אינו ספר מקנה, אלא הודאה בלבד, ואין צורך להקנותו לאשה.

28. קשה, הא חצר היא מטעם "יד", ויד עצמה מהלכת היא. ויש לומר, היד מהלכת ל"דעת

מכח בעלה קיבלה אותו, אלא מאדם אחר, ואי אפשר לומר "גיטה וחצרה באין לה כאחד". ולכן יש לפסול גם באופן שנתן הגט בחצרו והקנה אותו לה.⁽²⁹⁾

ואי אשמעינן חצר, הוה אמינא, דוקא חצר.

אבל עבד, ליגזר על נתינה לעבד כפות, שלא תתגרש בה, אטו כתינת הגט לעבד שאינו כפות. שהרי אמרנו לעיל שמדובר רק בעבד כפות.

קמשמע לן תרוייהו.

אמר אביי: מכדי, הרי חצר, מהיכא איתרבי שהאשה מתגרשת בגט שנכנס לתוך חצרה? — **מ"ידה"!** דכתיב "ונתן בידה", דהיינו ברשותה, וגם חצרה במשמע.

ואמר רבא: כתב לה גט, ונתנו בחצרו, וכתב לה שטר מתנה עליו, על החצר, קנאתהו לחצר ולגט שבו, ומתגרשת בו, בגט, שהרי הגיע הגט לחצרה.

וצריכא לאשמעינן גם בעבד וגם בחצר.

דאי אשמעינן עבד, הוה אמינא, דוקא בעבד כשר הגט.

אבל חצר, ליגזר משום חצרה הבאה לאחר מכאן. שמא יבואו להתיר גם באופן שנתן לה הבעל גט בחצר חבירו, ולאחר מכן נתן או מכר בעל החצר את החצר לאשה, שבכגון זה אינה מגורשת, כיון שנתנית הגט צריכה להיות מיד הבעל ליד האשה, וכאן כשנתן הבעל את הגט לתוך החצר, עדיין לא היה החצר שלה, וכשקיבלה את החצר, לא

נתינה, ותתגרש אחר כך, כשתתעורר, ותהא יד משתמרת.

ואם כן, יש לומר, שהרמב"ם סובר שהחסרון בחצר מהלכת הוא משום שאינה משתמרת לדעת הבעלים אך אינה מופקעת מעצם דין יד, ולכן דין החצר הוא כיד של אשה ישנה. ולכן פסק שלא צריך לחזור וליטלו מהעבד, אלא מתגרשת בנתינה הקודמת, בעודו "חצר מהלכת".

ואילו הרשב"א סובר, שחצר מהלכת לא הוי דומיא דיד כלל, משום דניידא, ולא נתקיימה כלל נתינה ביד. ולכן הקשה, דהוי כטלי גיטך מעל גבי קרקע. כתבי הגר"ח.

29. ולא ידענו זאת מעבד, שלא גוזרים שם אטו חצרה הבאה לאחר מכן, כגון שיתן לעבד של אדם אחר, והיא תקנה את העבד ממנו. כי בעבד מיירי בעבד כפות, שהוא מילתא דלא שכיחא ולא גזרו ביה רבנן. תוס' ד"ה אבל.

מגרעים כח החצר, דלא מיקרי יד כלל, דלאו "דומיא דיד" היא, או שעולם היא כידו, אלא דהוי חסרון ב"יד", שיד כזו אינה קונה.

ונראה, שאם החסרון אינו שייך ביד עצמו, אלא רק בחצר, אז חצר כזאת אינה נחשבת "יד" כלל, כיון שהיא

"לא הוי דומיא דיד". אבל אם החסרון שייך גם גבי יד, שיד כזאת אינה קונה בגלל החסרון המסויים הזה, גם חצר בעלת חסרון שכזה נקראת "יד", אלא שהיא אינו קונה, משום שחסרון זה הוא חסרון ביד גופא.

והנה מצינו שאם נתן גט לאשתו כשהיא ישנה, היא אינה מגורשת, וכשהיא מתעוררת אין צריך נתינה אחריתא, אלא אומר לה "הרי זה גיטך", ומתגרשת בנתינה הקודמת. וטעם הפסול בישנה כתבו הראשונים, משום דהוי יד שאינו משתמר, ובכל זאת לא הוי "טלי גיטך מעל גבי קרקע", כיון שהנתינה היתה בידה. ואף על גב שיד כזו אינה קונה, מכל מקום מיקרי שפיר

ואם כן, נדרוש: מה "ידה", דאיתא בין מדעתה ובין בעל כורחה, שהבעל יכול לגרשה בנתינת הגט לידה אפילו בעל כורחה.

אף הצרה, דוקא באופן דאיתא בין מדעתה ובין בעל כורחה, דהיינו, כשהחצר היתה שלה קודם לכן, לפני שהבעל זורק לתוכו את הגט, ומתגרשת אף בעל כורחה.

אבל, והא מתנה, כשהוא נותן לה את החצר יחד עם הגט, הרי רק מדעתה איתא, ואילו בעל כורחה, ליתא!

שאם אינה רוצה להתגרש, יכולה היא לומר: איני רוצה את החצר במתנה! וממילא לא יכלה את הגט לרשותה, ואינה מגורשת.

ואם כן, גם כשהיא מסכימה לקבל את החצר במתנה, לא תוכל להתגרש בחצר שכזאת, שאינה מועילה אלא רק מדעתה!

מתקיף לה רב שימי בר אשי על קושיית אב"י:

והא שליחות לקבלה, שהאשה עושה שליח לקבלת הגט מיד בעלה, דמדעתה איתא, בעל כורחה ליתא, שהשליח אינו נעשה שליח בעל כורחה של האשה, ובכל זאת קא הוי שליח לקבלה כשהוא מדעתה.

הרי ששייך בגט גם באופן שהוא רק

מדעתה, ומה מקשה אב"י על חצר שיהא רק באופן שהוא גם בעל כורחה?

ואב"י מתרץ לשיטתו: אטו שליחות מ"ידה" איתרבי?

מ"ושלח" "ושלחה" איתרבי! דכתיב "ושלחה מביתו", ודרשינן כאילו כתיב "ושלחה" בלא מפיק ה"א, שמשמעו שהיא עושה שליח לקבלת הגט. ומה שאמרתי דבעינן שיהא כמו "ידה", בין מדעתה בין בעל כורחה, זה רק לגבי חצר, שנלמדת מ"ידה", ולא לגבי שליחות שנלמדת מקרא אחר.

ואיבעית אימא: גם אם היינו לומדים שליחות מ"ידה", נמי לא קשיא.

שהרי שליחות לקבלה, נמי אשכחן שתהא בעל כורחה של האשה. שכן אב מקבל גמ לבתו הקטנה בעל כורחה, שהוא כאילו שליח שלה, ואפילו בעל כורחה נעשה שלוחה.⁽³⁰⁾

שנינו במשנה: על הכל כותבין על העלה של זית ועל הקרן של פרה ונותן לה את הפרה, על יד של עבד ונותן לה את העבד.

והוינן בה: בשלמא יד דעבד,

לא אפשר למקציה, אי אפשר לחתוך את כא-ב היד מהעבד, שהרי אסור לחבול בעבד, כי

30. לכאורה גם בחצר מתנה אשכחן שיהא בעל כורחה, באופן שהיה החצר שלה קודם לנתינת הגט, דיש לומר דגם ככהאי גונא לא הוי בעל כורחה, כיון שהיא יכולה להפקיר את החצר לפני נתינת הגט לתוכו. מה שאין כן בשליחות דאב, אין לה שום אפשרות לעכב על האב שלא יקבל

עבורה את הגט. תוס' ד"ה ואבע"א. וכתבו על זה התוספות שהוא דוחק, וביאר המהר"ם שיף דאם כן יקשה על כל חצר שאינו בעל כורחה שהיא יכולה להפקירו, אלא ודאי, כיון שסוף סוף כשלא הפקירה החצר קודם לכן הוא יכול לגרשה בעל כורחה, הרי זה נחשב